

ROBACTWO (51) *sb n*

robactwo (40), **chrobactwo** (11); robactwo *GlabGad* (2), *KłosAlg*, *Mącz* (4), *SienLek*, *RejZwierc*, *Strum* (2), *BudNT*, *Oczko*, *SkarŻyw* (3), *WisznTr*, *ArtKanc*, *Calep* (3), *GrabowSet*, *LatHar* (4), *WujNT*, *KmitaSpit* (2), *SkarKaz*, *GosłCast*; chrobactwo *LubPs* (3), *BudBib*; robactwo : chrobactwo *FalZioł* (2:1), *Leop* (7:1), *BielKron* (1:5).

Oba o oraz a jasne.

sg *N* robactwo (22). ◇ *G* robactwa (8). ◇ *D* robactwu (5). ◇ *A* robactwo (8). ◇ *I* robactw(e)m (2).
◇ *L* robactwie (1). ◇ *pl N* robactwa (2). ◇ *G* robactw (2). ◇ *V* chrobactwa (1).

Sł stp: robaczstwo, Cn: robactwo, robasztwo, Linde XVI (trzy z niżej notowanych przykładów) – XVII w.: robactwo, chrobactwo, robastwo.

Coll. od „robak”; insecta Mącz, Calep, Cn; reptilia Vulg, PolAnt; vermes Vulg, Cn; vermium multitudo Cn (51): [jaźwiec] Chrząłzczami y inłzem robacztwem źiwie á gdy nie ma/ tedy korzonkami FalZioł IV 9d, IV 2b, 58d; pćzoły, ofi, muchy [...] Ma to robacztwo w łobie nie iaką błonkę ktorey rułzanie zwłafłzcza od wiatru czyni takowy zwięk GlabGad D; KłosAlg A3; LubPs X6, ff3v [2 r.]; Y łtał łie wieczor y záránie/ dzień piąty. Y rzekł zász Bog. Niechay wywiedzycie ziemiá dułze żywiące w národzie łwoim/ bydłó/ czołgájące łie robáčthwo/ y Bełtyie Leop Gen 1/24, Gen 1/25, 7/23, 8/17, 19, Act 12/23, Iac 3/7; [w ziemi Zuzyjana] Robáčtwo po drogách Leży iż y do miałł przyjazd trudny przed wielkim owadem. BielKron 267v, 1v [3 r.], 4v, 136; Reptilis, Łażący. Hoc nomine vocantur, Włzyłtko robáčtwo łążące. Mącz 352b, 66d, 71b, 104a; SienLek 195; RejZwierc 156v; Abowiém tám kędy łucho/ bárziéy robáčtwo źiemię zwiérći. Strum E2v, E3; ieden łtary Kleryk [...] dnia iednego/ włzedł do ogrodu/ y náłazł wielką rzecź robáčtwoá ná iáryznach ták iłz włzytki ogrodne pożytki płowály SkarŻyw 498, 498; Aż w łprołne robáčtwo/ y niczemną źiemię/ Człęk łie zász obroći/ łkąd wzięł łwoie brzemię. WisznTr 34; Zboże twoie rdzá zarázi/ robáčtwo ie złe pokázi niepogody y powodźi/ tákci Pan Bog grzełznym łzkodzi. ArtKanc M5; Vermino – Robacztwem kazę. Calep 1113a, 541b, 1113a; GrabowSet S2v; LatHar 122, 152, 670; KmitaSpit B3, C3; SkarKaz 205a; [Rzekł [Jehowa] á przyłzłó chrobáčtwo/ (y) włzy we włzytkę gránice ich. BudBib Ps 104/31 (Linde), Ex 8/21 (Linde); A w tymby nic wielkiego Krol nie pokazał: gdyż to łádákto vcźynić może/ náwet y biedne chrobáčtwo Kantharipes y Phalangium. Człowieká z łwiátá zgláđzić [...] nie ielł rzecź wielka/ bo to y robak y źiołko Cicuta łpráwić może PlutBBud 71; PostępekPrCzart 7, 73v; LGranWarszZwierc 1587/74; ArtHom A2].

W połączeniach szeregowych (2): GlabGad D; A ná koniec namázawłzy go [starca] miodem/ y tłułtą polewką polawłzy/ w kofzu wzgorę zázwielili/ płzczołom go/ olłom y robáčtwo rozmaítemu do káłania y łzczypánia podáiąc. SkarŻyw 274.

W porównaniu (2): BudBib Mich 7/17; [ludzie niewiadomi] Są brzuchowi niewolnicy [...] Iako robáčtwo łzkodliwé/ Które káłuże łmrodliwé Ołiáđły/ kogo potkáia/ ładem łwoim zaráziáią GosłCast 53.

Fraza: »toczy [kogo] robactwo; roztoczony od robactwa« (1;1): Toczy nas robáčtwo w ziemi/ [...] Rozłypuiemy łię w proch [...] grzechu Adámowego przypłacáiąc. LatHar 668; vderzył go [Heroda]

anioł Páńlki: przeto iż nie dał chwały Bogu: á roftoczony od robáctwá [*consumptus a vermibus*]/
fkonął. *WujNT Act 12/23*.

Wyrażenie: »jadowite robactwo« [*szyk zmienny*] (1): Náfzy tłumácze wízytcy ízáránczą to
przełożyli/ ale niepodobieńftwo aby on zacny mąż tak plugáwe y iadowite miał ieść robáctwo *BudNT*
Hhv; [*StryjKron 368 (Linde)*].

[*Szereg*: »gadżina albo chrobactwo«: Tegoż Roku 1285. ná íchodzie [!] Czerwcá Miefiácá w
Prufiech/ w Kurfach y w Zmodzi/ gádziny álbo chrobáctwá iádowitego z ogonámi iáko Rákow
mnoftwo íe námnożyło *StryjKron 368 (Linde)*].

Przen (1) : Słow mężá grzełznego nie ítráchaycie íe: boć flowá iego/ gnoy á robáctwo [*stercus*
et vermis] íeíth *Leop 1.Mach 2/62*.

a. *Ludowe wyobrażenie pasożytów gardła (1)*: [*ludzie tym piwem tak się zarażają*] że íye íem pod
ięzykiem w wielkich żyłach robáctwo/ kthóre óni piełkámi álbo ízczenięty zowią záląga: [...] y íęzyk
gryżąc ízczekáią/ (zítąd íe piełkámi názwáli) *Oczko 23v*.

DDJ